קלט: יש נוחלין פרק שמיני בבא בתרא

והיורש את אשתו. פי' בקונטרס ומי הוי לוקח ממיים גם לאחר מיתה לא פקע והוי לוקח ואין נראה דהא מחיים אין לו אלא פירות ונראה לר"י לפרש דמבעיא ליה אם בעל יורש הוי לו לוקח הוי כין מחיים כין לאחר מיתה מדלא מפליג מידי ופשיט מדרבין דלכל הפחות הוי יורש לאחר מיתה כדקאמר מתה הכת אלמנתו מזונות דהא אפילו הוי לוקח מחיים קאמר שפיר דמזונות שמוכל למכור הגוף מחיים והפירות לאחר מיתה כיון דבעל יורש הוי לכל הפחות לאחר מיתה ולהכי קא"ל אביי ומי אלו דאמר רבין לא הוה ידעינן דהוי יורש לאחר מיתה והתנן אלו שאין מוחזרים ביובל הכהוה והיורש את אשתו אלמנת דיורש הוי לאחר מיתה: **גבי** יובל שויוהו רבנן ביורש. לאו דוקא נקט שויוהו מחזרת דהא כיון דאית ליה דאינה מוחזרת ביובל אית ליה דירושת הבעל דאורייתא דהכי אמר בבכורות (ד' נב:) וכן פי' בקונטרס אלא שויוהו רבנן בעי למימר הימוהו להיות יורש ולא עשאוהו לוקח: **התם** אינהו **אפשייהו אנפשייהו בו'.**

תימה דבפרק מי שהיה נשוי (כתובות ד' לה:) אמר אביי נכסי לך ואחריך לפלוני ומכרה ומתה הבעל מוציא מיד הלקוחות ואחריך מיד בעל ולוקח מיד אחריך ולוקמינן בידא דלוקח ופריך התם מאי שנא מהא דתנן דיעשו פירה ביניהם ומשני התם אית להו פסידא לגולהו הכא לוקח הוא דאית ליה פסידא פי' וכיון דאיכא פסידא דלוקח שויוהו רבנן (ג) בעל כיורש ואין מוציא מיד לוקח והשתא האמר הכא דאיהו דאפסיד אנפשייה אלא ה"ל למיתן מתנה גמורה לפי שהבעל יוציא מידו וכ"ת התם לא אפסיד אנפשיה שהוא סבור שלא יטול הבעל ממנו לפי שאחריך יוציא מידו מ"מ הרי יודע דיחזרו חלילה וילגרכו לעשות פירה וירוח הבעל ואור"י התם לא אפסיד אנפשיה לפי שסבור שיעשה פירה עם אחריך ולא יגבה הבעל כלום ות"ת מ"ש מהא דאמר התם לעיל נכסי לך ואחריך לפלוני עמדה וניסת בעל לוקח הוי ואין לאחריך במקום בעל כלום אלמא אע"ג דאיכא פסידא לאחריך הוי בעל לוקח וי"ל דמתנה שאני דאין כל כך פסידא אם לא יקבל ממתנה וא"ת דאמר ברים המפקיד (ב"מ ד' לה. ופס) שמו לה לאשה ואנסיבא או שמו מיניה (ד) ואנסיבא בעל לוקח הוי ולא מיהדר כו' אע"ג דאיכא פסידא לגוה לא מיהדר ליה אדעא אע"פ דשומא הדרא לעולה ע"ל כיון דבדין לא הדר אלא משום ועשית הישר והטוב לא חביב כל כך פסידא עוד מקשיט דאמר בהמוכל (כ"ק ד' פט. ופס) כי אתו רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע מני רב אמרו תקנת אושא מתני' היא העבד והאשה פגיעתן רעה אחרים שאכלו בהם חיביים והם שאכלו באחרים פטורין ואי ס"ד ליתא לתקנת אושא מזיק נכסי מלוג ותימה דמאמר הא ליתא לתקנת אושא לא ליתיב ליה ולא מידי ואמאי הא לא תקנו רבנן דהוי לוקח אלא היכא דליכא פסידא לאחריני אבל הכא איכא פסידא דנאכלים וי"ל דהוה מני למפרך ולטעמיך אלא דנאלו הכי פריך שפיר ולרשב"א נראה דלא קשה מידי דהא כיון דתקינו רבנן דבעל מוציא מיד הלקוחות לטובתו היכא דליכא פסידא לאחריני לא פליג ותקנו דבכ"מ שאשה מוכרת הבעל מוציא אפילו במקום שאכלה באחרים דאיכא פסידא לאחריני כיון דלא שכיחא מלאמה שיהא פסידא דאחריני לכך לא פליג רבנן ובכל מקום מוציא:

הדרן עלך יש נוחלין

מי שמת: והבנות יזונו. מה שהזכיר רשב"ם בהדי מזונות פרנסה אין נראה לריב"ן דהא מזונות היינו אכילה ושתיה ופרנסה היינו מלבושין ולרבי הנשואין ותרי מילי נינהו כדאמר [בפ' מליאת האשה] (כתובות ד' סח:) מוליאין לפרנסה ואין מוליאין למזונות וקתני נמי הבנות מזונות ומתפרנסות וכן בכמה דוכתי משמע דתרי מילי נינהו: **אמר** ר"ג **רואה אני את דברי אדמון.** בכתובות (ד' קט.) אמר כ"מ שאמר ר"ג רואה אני את דברי אדמון הלכה כמותו א"ל רבא לרב נחמן אפי' בברייתא כו' מכל הניא סוגיא משמע דהלכה כאדמון ותימה דהכא בגמרא כולה שמעתא כרבנן דאדמון ולא כהלכתא דא"ר ג)(יוסי) א"כ יוחנן יתומים שקדמו ומכרו בנכסים מועטין וכו' ובעיא נמי דר' ירמיה מר' אבא (ה) הוא אליבא דרבנן ואמר נמי בסוטה (ד' כא:) היכי דמי דשע עדות א"ר ג)(יוסי) א"ר יוחנן זה המשלח עלה למכור בנכסים מועטין וא"ר ח והא"ג ורב אלפס פסקו כרבנן דאדמון משום דשמעתין דהכא כוותייהו אזלא וא"ת אומר דאדמון לא פליג ארבנן אלא שמתמיה על התקנה שתקנו נכסים מועטין אבל מ"מ כרבנן ס"ל ולא משמע הכי מדקאמר ר"ג רואה אני את דברי אדמון]:

יתומים

והיורש את אשתו אמר ליה רבא והשתא דשלח מי ידעינן [ו]**האמר ר' יוסי בר' חנינא באושא התקינו האשה שמכרה** (ו) **נכסי מלוג בחיי בעלה ומתה הבעל מוציא מיד הלקוחות אלא אמר רב אשי בעל שויוהו רבנן ביורש ושויוהו רבנן בלוקח והיכא דטבא ליה עבדו ליה גבי יובל שויוהו רבנן ביורש משום פסידא דידיה גבי דר' יוסי בר' חנינא שויוהו רבנן בלוקח משום פסידא דידיה גבי דרבין משום פסידא דאלמנה שויוהו רבנן ביורש והא גבי דר' יוסי בר' חנינא דאיכא פסידא ללקוחות ושויוהו רבנן בלוקח התם אינהו אפסידו אנפשייהו כיון דאיכא בעל לא איבעי להו למיזבן מאיתתא דיתבא תותי גברא:**

הדרן עלך יש נוחלין

מי (ז)שמת והניח בנים ובנות [א]בזמן שהנכסים מרובין הבנים יירשו והבנות יזונו נכסים מועטין הבנות יזונו והבנים ישאלו על הפתחים אדמון אומר בשביל שאני זכר הפסדתי אמר רבן גמליאל רואה אני את דברי אדמון: **גמ'** וכמה מרובין אמר רב יהודה אמר רב כדי שיזונו מהן אלו ואלו שנים עשר חדש כי אמריתא קמיה דשמואל אמר זו דברי רבן גמליאל בר רבי אבל חכמים אומרים [ב]כדי שיזונו מהן אלו ואלו עד שיבגרו איתמר נמי כי אתא רבין אמר ר' יוחנן ואמרי לה אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן כל שיזונו מהן אלו ואלו עד שיבגרו הן מרובין פחות מכאן הרי אלו מועטין ואי ליכא לאלו ואלו עד שיבגרו וכן סוגיא דשמעתא דכל היכא דאיכא פסידא כגון פסידא דאלמנה דליכא למימר איהו דאפסיד אנפשיה שויוהו רבנן ביורש:

הדרן עלך יש נוחלין

מי שמת. מרובין. מפרש בגמרא: **והבנות יזונו.** מזונות ופרנסה (ד' נשואין עד דתבגרן או עד דתנסכן לגוברין כדתנן בכתובות (ד' נב: נג.): **ישאלו.** יחזרו על הפתחים: **בשביל שאני זכר הפסדתי. בתמיה** (ג) וגבגמ' [קמ:] מפרש מאי קאמר אלא לא אפסיד ומזונים יחד: **אמר** רבן גמליאל כו'. והכי הלכתא כאדמון דאמר בפ' בתרא דכתובות [קט.] כל מקום שאמר ר"ג רואה אני את דברי אדמון הלכה כמותו: **גמ' כדי שיזונו.** פרנסה ומזונות: **אלו ואלו.** בנים ובנות: **כי אמריתא.** אחר פטירתו של רב ובאתי ללמוד קמיה דשמואל: **עד שיבגרו.** שכך התנה להניחן עד דתבגרן או תנסכן כדאמר בכתובות ואיתן מועטין ויזונו הבנות עד שיבגרו והמותר לבנים כדמפרש ואזיל:

שקלי

והיורש אם אשתו. מפרש התם [בכתובות נב:] קסבר ירושת הבעל דאורייתא ואי לוקח הוי משעה שנשאת אפילו לאחר מיתה לא נפקא מכלל מקח וממכר ותהדר ביובל: **באושא התקינו.** שגלתה סנהדרין לשם כדמפרש בר"ה (ד' לא.): **האשה שמכרה נכסי מלוג בחיי בעלה.** שאם ימות בעלה יחזה בהן ואם תמות היא ויירשה בעל יפסידו. ונכסי מלוג הן נכסים שנפלו לה מבית אביה או שהכניסה קרקעות שלא נשומו בכתובתה ולא קיבל בעל עליו אחריות ואוכל פירותיהן בחייה כתקנת חכמים תחת פרקונה ולהכי מיקרי מלוג שמולגן ומתפרן בעל שאוכל הפירות כמליגת הרחם: **אי אמרת בשלמא לוקח שויוהו.** רבנן משעה שנשאה משו"ה מפיק דלוקח דאשון הוי אלא אי אמרת בעל בנכסי אשתו הוי יורש דבעל יורש הוי ליכא דאיכא פסידא דידיה דלא אפסיד אנפשייהו דאפסיד אנפשייהו דלא הוה להו למיזבן: (ד) **בא"ד** אי שמו מיתה דאשתה ואנסיבא ומתה בעל לוקח: (ה) ד"ה אמר וכו' אבל אבא נמי הוא אליבא:

מוסף רש"י

באושא התקינו. כשסיתה שנהדרין בגלות. שגלתה רשעה אם שנהדרי גדולה, כדאמרינן בר"ה (לא.) נבי עשר מכות (ב"מ לה.). **האשה שמכרה בנכסי מלוג.** הקנן (כתובות נ.) לחיות הבעל אוכל פירות כחיים ונוף הקרקע יהיה לנוקה לכתובתה (ב"מ לה.). ומתה. ובעל יורש אשתו דכר תורה (שם). **הבעל מוציא.** נוף הקרקע מיד הלקוחות והכי מוקי לה כפרק האשה (כתובות עח.) תקנת חומא כנופה של קרקע לאחר מיתה (ב"מ לה.): **דשויוהו** רבנן בלוקח והוא לוקח כאשון (כתובות נ.) **דאמר** בעל קנין פירות ולא קנין הגוף דמי, בעל בנכסי אשתו אלמנה רבנן בעבודתיה תמוס מיהה ומיהו בלוקח כאשון (ב"מ פח.) ומיהו לגבי אחני מכירת האשה, שאם ימות בעליה בחייה יטלם הלוקח (ערכ"ל ג.).

הדרן עלך יש נוחלין

הבנות יזונו והבנים ישאלו על הפתחים. תקנת חכמים היא (כתובות קח.).

מסורת הש"ס

(א) כתובות נ. עח: כ"ק פח: ב"מ לה. לו: לעיל נ., ב) כתובות קח., ג) [נ"ל ר' אמי].

הגהות הב"ח

(א) גמ' בנכסי מלוג: (ב) רש"ם ד"ה כשביל וכו' כתמיה אלא לא אפסיד ומזונים יחד ובגמ' מפרש מאי קאמר הפס"ד: (ג) תוס' ד"ה התם וכו' לבעל פירוש וכו' כאמר הכא דאיהו דאפסדי אנפשייהו דלא הוה להו למיזבן: (ד) **בא"ד** אי שמו מיתה דאשתה ואנסיבא ומתה בעל לוקח: (ה) ד"ה אמר וכו' אבל אבא נמי הוא אליבא:

הגהות הגר"א

(א) תוס' ד"ה אמר וכו' אבל אבא נמי הוא אליבא:

עין משפט נר מצוה

א א **ב** מי' פי"ט מהל' מלוה ולוה הל' ח סמג עשין מח מ טוש"ע חו"מ סי' קיג סעיף יא:

רבינו גרשום

אלמא בעל בנכסי אשתו יורש הוי: נכסי מלוג. להכי קרי נכסי מלוג שכיון שלא קבל עליו הבעל אחריות מתחסרין והולכין כמו שמולגין את הראש שמתחסר השער להכי מקרי נכסי מלוג. אי אמרת בשלמא לוקח הוי משום הכי מפיק דקדם שעבוד לקיחתו משעה שהכניסה לו והלקוחות לא קנו עדיין אלא אי אמרת ביורש הוי הלא הוא אינו יורש בנכסי אשתו אלא לאחר מיתת אשתו והלקוחות קדם שעבודן קודם מיתתה אלא לאו ש"מ משום הכי מוציא הבעל בנכסי אשתו דלוקח הוי. אלמא אע"ג דשלח רבין באגרתיה דבעל יורש הוי ליכא למשמע מינה דהשתא מצינן למשמע דלוקח הוי: משום פסידא דידיה דלא תיפוק מידיה ביובל יורשת אשתו דאי דיינינן ליה בלוקח נפקא מינה ביובל כשאר לקוחות. לגבי רבי יוסי ב"ר חנינא שבא עבדי ליה לבעל. דשדינהו בלוקח משום פסידא דידיה הוי דאי אמרת יורש הוי אם כן קדמה קנית לקוחות מירושתו שאין ירושה אלא לאחר מיתה אבל כי משדינן ליה לוקח קדמה קנייתו למכירתה משום הכי מוציא מיד הלקוחות גבי רבין דשלח באגרתיה דיורש הוי משום פסידא דאלמנה דהתם נזונת מנכסי יורשין שויוהו רבנן כיורש כי היכי דתיקום שטר שעבוד כתובתה מירושתו של בעל שיורש הכת של זו דאי אמרינן דבעל בלוקח הוי אינה נזונת דאין מוציאין למזון האשה והבנות מנכסים משועבדים ללוקח מפני תקון העולם. ומקשי' משום דפסידא דאלמנה אמרת שויוהו רבנן כיורש הא גבי מילתא דרבי יוסי ביר חנינא דאיכא פסידא ללוקח דבעל מוציא מידו ושויוהו רבנן לבעל בלוקח. ואי משום תששא דפסידא איבעי רבנן לשויוהו כיורש דהשתא לא קא מפסדי לקוחות דשעבודן הוי קדים מירושת הבעל. התם שאני הוא ובדין הוא דליפסדו מדידהו דהלקוחות הוא דאינהו דאפסידו אנפשייהו דלא איבעי להו למזבן כו'. אבל גבי אלמנה מאי הוי לה למיעבד משום הכי שויוהו רבנן כיורש דלא תפסיד אלמנה במזונותי:

הדרן עלך יש נוחלין

ע"ם מי שמת כו' בזמן שהנכסים מרובין הבנים יירשו. שיהא הממון בחזקתם: והבנות יזונו. מן הנכסים עד שינשאו ונוטלות עישור נכסים: כדי שיזונו אלו ואלו כל סיפוקן בין בפרנסה בין במזונות עד שיבגרו עד שיביאו שערות הבנות ל"ב שנה ויום א' והבנים ל"ג שנה ויום א' ואי ליכא כדי שיזונו אלו ואלו עד שיבגרו אלא יש בהם כדי מזונות של י' שנים.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com